

Dažnai užduodami klausimai

1. Kas yra mokėjimo inicijavimo paslauga?
2. Ar bet kas nekontroliuojamas gali naršyti po mano internetinę bankininkystę?
3. Norėčiau, kad prie mano internetinės bankininkystės niekas nesijungtų. Ar nėra kito būdo teikti šią paslaugą?
4. Visą laiką bankai ragino neatskleisti slaptažodžių tretiesiems asmenims. Dabar tai bus leidžiama daryti. Ar tai saugu?
5. Kaip atskirti licencijuotą tarpininką nuo apsimetėlių?
6. Kuo mokėjimo inicijavimo paslauga skiriasi nuo įprasto atsiskaitymo per mano banką?
7. Sąskaitos išrašė pastebėjau keistas operacijas, negaliu prisiminti, ar tikrai jas atlikau. Į ką tokiu atveju kreiptis?
8. Ar slaptažodžių atskleidimas licencijuotam tarpininkui nepažeidžia sutarčių su bankais sąlygų?
9. Ar mokėjimo inicijavimo paslauga papildomai kainuoja?
10. Kas yra sąskaitos informacijos paslauga?
11. Kokia informacija gali būti renkama iš mokėjimo sąskaitos?
12. Ar sąskaitos informacijos paslauga irgi pagrįsta naršymu po internetinę bankininkystę?
13. Į ką reikėtų atkreipti dėmesį duodant sutikimą sąskaitos informacijos paslaugos teikėjui?

1. Kas yra mokėjimo inicijavimo paslauga?

Tai paslauga, kai mokėtojas licencijuotam tarpininkui suteikia trumpalaikę ribotą prieigą prie savo mokėjimo sąskaitos per internetinę bankininkystę, kad tarpininkas mokėtojo vardu suformuotų mokėjimo pavedimą.

Jau galima taip atsiskaityti už komunalines paslaugas ir už elektroninę prekybą. Tikėtina, kad paslauga išplis ir į kitus sektorius. Lėšų gavėjai dažnai vertina mokėjimo inicijavimo paslaugą dėl konkurencingų įkainių.

2. Ar bet kas nekontroliuojamas gali naršyti po mano internetinę bankininkystę?

Negali. Paslauga gali būti teikiama tik gavus mokėtojo sutikimą. Veikti mokėtojo vardu gali tik licenciją turintys mokėjimo paslaugų teikėjai: bankai, kredito unijos, elektroninių pinigų ir mokėjimo įstaigos. Mokėjimų įstatymas draudžia prieigą prie kitų asmens duomenų, nebūtinų paslaugoms teikti. Be to, mokėtojo bankas žinos, kas ir kada jungėsi prie mokėtojo internetinės bankininkystės, nes licencijuotas tarpininkas bankui nurodys savo tapatybę.

Licencijuotas tarpininkas gali tik prisijungti prie internetinės bankininkystės, suformuoti mokėjimo pavedimą ir, sulaukęs patvirtinimo apie sėkmingą operaciją, atsijungti. Šiuos veiksmus atlieka ne žmonės, o programinis kodas. Dėl to priežiūros institucijos turi galimybę patikrinti, ar licencijuotas tarpininkas neatlieka perteklinių veiksmų ir ar nerenka perteklinių asmens duomenų.

3. Norėčiau, kad prie mano internetinės bankininkystės niekas nesijungtų. Ar nėra kito būdo teikti šią paslaugą?

Yra, tačiau tam bankai turi parengti specialias sąsajas, atskirtas nuo internetinės bankininkystės. Teisės aktai įpareigoja tokias sąsajas parengti iki 2019 m. rugsėjo mėn., todėl, kol dar nėra tokių sąsajų, šią paslaugą teikti įmanoma tik per internetinę bankininkystę.

4. Visą laiką bankai ragino neatskleisti slaptažodžių tretiesiems asmenims. Dabar tai bus leidžiama daryti. Ar tai saugu?

Bendra taisyklė nesikeičia – slaptažodžių negalima dalyti bet kam. Juos leidžiama atskleisti tik patikimiems tarpininkams, kuriuos prižiūri priežiūros institucijos, o jų veiklą reglamentuoja teisės aktai.

Personalizuotų duomenų suvedimas ne banko interneto svetainėje nėra visiškai nauja koncepcija. Juk ir dabar atsiskaitant mokėjimo kortelėmis internete tenka suvesti kortelės duomenis ne banko, o prekybininko tinklalapyje.

Teisės aktai apsaugo vartotoją, jei laikomasi pagrindinių saugumo principų, ir garantuoja lėšų apsaugą įvykus įsilaužimui į mokėjimo sąskaitą. Bankas ne vėliau kaip iki kitos banko darbo dienos pabaigos grąžins neautorizuotos mokėjimo operacijos sumą. Maksimalūs vartotojui tenkantys nuostoliai negali viršyti 50 Eur. Vis dėlto, jei pats vartotojas veikė nesąžiningai arba elgėsi ypač neatsargiai, mokėjimo paslaugų teikėjai visus nuostolius gali priskirti vartotojui.

5. Kaip atskirti licencijuotą tarpininką nuo apsimetėlių?

Svarbu suprasti, kad mokėjimo inicijavimo paslauga pirmiausia skirta prekių tiekėjams ir paslaugų teikėjams. Taigi, lankydamiesi patikimose elektroninės prekybos svetainėse ir mokėdami lėšų gavėjams, kuriais pasitikite, reikšmingai sumažinate tikimybę tapti apsimetėlių aukomis, nes būtent prekybininkai ir nukreipia vartotoją į patikimą tarpininką atsiskaitymo etape. Rekomenduojama vengti situacijų, jei kažkas siūlo patiems spausti nuorodas ar naudotis mokėjimo inicijavimo paslauga, nors galutinių prekių ar paslaugų neužsakinėjote.

Kitas aspektas – informacija apie licencijuotą tarpininką. Teisės aktai įpareigoja licencijuotus tarpininkus ne tik pateikti informaciją apie mokėjimo inicijavimo paslaugos sąlygas, bet ir nurodyti savo pavadinimą, identifikacinį kodą, buveinės adresą, taip pat kitą kontaktinę informaciją (įskaitant elektroninio pašto adresą). Šią informaciją visuomet galima patikrinti atitinkamos šalies priežiūros institucijos interneto svetainėje. Lietuvoje licencijuoti tarpininkai skelbiami [Lietuvos banko svetainėje](#).

Siekdami įsitikinti, kad mokėjimo inicijavimo paslaugos teikėjas iš tiesų yra tuo, kuo prisistato, galite patikrinti interneto svetainės, kurioje prašoma suvesti internetinės bankininkystės slaptažodžius, savininką. Tam interneto naršyklėje reikėtų paspausti ikoną su spynelės atvaizdu ir peržiūrėti, kam priklauso interneto svetainė.

6. Kuo mokėjimo inicijavimo paslauga skiriasi nuo įprasto atsiskaitymo per mano banką?

Ir bankų, ir mokėjimo inicijavimo paslaugos teikėjų siūlomos paslaugos skirtos tam pačiam tikslui – atsiskaityti už prekes ar paslaugas nuotoliniu būdu. Teikdami „Bank link“ paslaugą bankai suformuoja mokėjimo ruošinį, kurį belieka mokėtojui patvirtinti, o mokėjimo inicijavimo paslaugos atveju tuo pasirūpina licencijuotas tarpininkas. Abiem atvejais mokėtojas patvirtina operaciją su

banku suderintomis priemonėmis (pvz., slaptažodžiais iš kodų kortelės, generatoriaus ar specialios programėlės).

Mokėjimo inicijavimo paslauga pirmiausia atsirado kaip atsakas į nepakankamai išplėtotas bankų paslaugas, skirtas elektroninei prekybai. Pavyzdžiui, dauguma Lietuvoje veikiančių bankų neteikia operacijų mokėjimo kortelėmis apdorojimo paslaugų vietinėms elektroninėms parduotuvėms. Vietoj to, paprastai siūloma paslauga „Bank link“, tačiau ši paslauga pasiekia tik vieno banko klientus, todėl prekybininkui reikia sudaryti sutartis su visais bankais, iš kurių klientų nori priimti mokėjimus. Mokėjimo inicijavimo paslaugos teikėjas gali užtikrinti prekybininkams trūkstamą visų bankų pasiekiamumą ir konkuruoti su bankais.

7. Sąskaitos išrašė pastebėjau keistas operacijas, negaliu prisiminti, ar tikrai jas atlikau. Į ką tokiu atveju kreiptis?

Patikrinkite elektroninį pašta. Dažnai prekybininkai ar mokėjimo inicijavimo paslaugos teikėjai papildomais pranešimais patvirtina apie sėkmingai atliktą operaciją.

Vis dėlto, jei kilo abejonių dėl sąskaitos išrašė nurodytų operacijų pagrįstumo, pirmiausia reikėtų kreiptis į savo banką.

8. Ar slaptažodžių atskleidimas licencijuotam tarpininkui nepažeidžia sutarčių su bankais sąlygų?

Nepažeidžia. Bankai iki 2018 m. rugpjūčio 1 d. atnaujino paslaugų teikimo sutarčių sąlygas ir užtikrino mokėtojų teisę naudotis mokėjimo inicijavimo paslaugomis.

9. Ar mokėjimo inicijavimo paslauga papildomai kainuoja?

Bankai papildomų įkainių taikyti negali. Per licencijuotą tarpininką inicijuota operacija banke kainuos tiek pat, kiek paties mokėtojo per internetinę bankininkystę inicijuotas atitinkamas mokėjimas.

Mokėjimo inicijavimo paslaugos teikėjas turi teisę nustatyti įkainį už savo paslaugas. Apie tai mokėtojas turi būti informuotas dar prieš operaciją.

10. Kas yra sąskaitos informacijos paslauga?

Tai tik informacinė paslauga, kai internetu pateikiama konsoliduota informacija apie vieną ar kelias mokėjimo paslaugų vartotojo turimas mokėjimo sąskaitas. Šiuo atveju nėra inicijuojamas joks mokėjimas.

Sąskaitos išrašas yra vertingas informacijos šaltinis. Tinkamai apibendrinta ir patogiai pateikta informacija gali būti naudinga vartotojams priimant taupymo, investavimo ar kitus sprendimus.

Teisės aktai sąskaitos informacijos paslaugą apibrėžia palyginti siaurai, t. y. ji gali būti teikiama tik mokėjimo sąskaitų savininkui, o ne trečiosioms šalims. Kai siekiama sąskaitos išrašų informaciją panaudoti trečiųjų šalių veikloje, pavyzdžiui, vertinant kreditingumą, tam reikalingas atskiras vartotojo sutikimas ir papildomos techninės priemonės.

11. Kokia informacija gali būti renkama iš mokėjimo sąskaitos?

Gali būti renkama informacija apie mokėjimo sąskaitų likučius ir atliktas operacijas.

Sąskaitos informacijos paslaugos teikėjas neturi teisės peržiūrėti, rinkti ar saugoti informacijos apie kitus finansinius produktus (pvz., paskolas, investicijas). Tai nereiškia, kad tokios papildomos informacijos vartotojas apskritai negali niekam atskleisti. Atitinkamai papildomai informacijai apdoroti reikalingas atskiras vartotojo sutikimas ir su banku suderintos papildomos techninės priemonės informacijos mainams. Laikoma, kad tai galėtų būti įgyvendinta per plėtojamą atvirosios bankininkystės koncepciją.

12. Ar sąskaitos informacijos paslauga irgi pagrįsta naršymu po internetinę bankininkystę?

Šiuo metu taip. Šiai paslaugai skirtas sąsajas, kurios būtų atskirtos nuo internetinės bankininkystės, bankai turi parengti iki 2019 m. rugsėjo mėn. Iki to laiko sąskaitos informacijos paslauga techniškai galima tik per internetinę bankininkystę.

Sąskaitos informacijos paslaugų rinka kol kas nėra labai išplėtotą. Dėl to sunku prognozuoti, kokio lygio paslaugas licencijuoti tarpininkai galėtų pasiūlyti internetinės bankininkystės pagrindu ir ar tai būtų patrauklu vartotojams.

13. Į ką reikėtų atkreipti dėmesį duodant sutikimą sąskaitos informacijos paslaugos teikėjui?

Pirmiausia reikėtų įvertinti, kokiai įstaigai suteikiamas sutikimas. Teisės aktai įpareigoja licencijuotus tarpininkus ne tik pateikti informaciją apie paslaugos sąlygas, bet ir nurodyti savo pavadinimą, identifikacinį kodą, buveinės adresą, taip pat kitą kontaktinę informaciją (įskaitant elektroninio pašto adresą). Šią informaciją visuomet galima patikrinti atitinkamos šalies priežiūros institucijos interneto svetainėje.

Taip pat svarbu patikrinti, ar sąskaitos informacija bus teikiama tik Jums, ar ir kitoms trečiosioms šalims. Turite teisę nesutikti, kad informacija būtų teikiama trečiosioms šalims.

Net ir davus sutikimą teikti šią paslaugą, vėliau bet kada ją galima atšaukti. Tam reikia kreiptis į šios paslaugos teikėją.
